

Polazeći od odgovornosti predstavničkih tijela građanima koji su birali njihove članove, ali i odgovornosti svih dijelova sustava javne uprave u Republici Hrvatskoj za stanje i napredak sredina u kojima djeluju te činjenica

- da su negda bogata Slavonija, Baranja i zapadni Srijem prema kojima se migriralo u potrazi za kruhom, danas među najsiromašnijim dijelovima Republike Hrvatske
- da usporeni gospodarski razvoj Republike Hrvatske u ovom području ima specifične uzroke, ali i posljedice koje Republika Hrvatska nije otklonila
- da izostanak nacionalne strategije razvoja za posljedicu ima stihijsko djelovanje, slabljenje gospodarske moći i konkurentnosti, nekontrolirani i neselektivni uvoz koji guši domaću proizvodnju, slabljenje i gašenje proizvodnih kapaciteta uz smanjivanje mogućnosti zapošljavanja
- da izostanak nacionalne strategije regionalnog a osobito ruralnog razvoja slabi ruralni prostor vodeći odumiranju sela kao bitne sastavnice hrvatskoga društva
- da sve to za posljedicu ima odlazak pretežito mladih obrazovanih ljudi u druge razvijenije krajeve i inozemstvo koje im pruža perspektivu, što slabi proizvodnu moć ovoga područja
- da raste broj siromašnih i ljudi u socijalnim potrebama
- da je postojeće stanje od iznimnog značenja za demografski razvoj, nacionalnu sigurnost pa i opstojnost Republike Hrvatske
- da jedinice teritorijalne samouprave u sustavu visokocentralizirane države svojom nedostatnom funkcionalnom i fiskalnom moći ne mogu bitno mijenjati nezadovoljavajuće stanje
- da je samo uravnoteženim regionalnim razvitkom moguće osigurati napredak Republike Hrvatske;

ocjenjujući nužnim usuglašavanje zajedničkog pristupa i usklađivanja napora usmjerenog rješavanju egzistencijalnih pitanja ovoga područja, kao i njegovog odgovarajućeg pozicioniranja u okviru strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske,

Skupština Osječko-baranjske županije je na svojoj 22. sjednici 30. kolovoza 2016. godine uz sudjelovanje predstavnika državnih tijela, akademske zajednice i stručnih institucija, razmatrajući Stanje i perspektive razvoja i napretka Osječko-baranjske županije utvrdila osnove za donošenje smjernica zajedničkog djelovanja koje, temeljem članka 11. i članka 30. točka 13. Statuta Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 2/95., 2/97., 3/99., 3/01., 8/01., 9/03., 13/05., 2/06., 5/09., 16/09. i 2/13.), Skupština Osječko-baranjske županije na svojoj 23. sjednici 6. listopada 2016. godine donosi u vidu

DEKLARACIJE

o stanju i perspektivama razvoja i napretka Osječko-baranjske županije

I.

Preduvjet prevladavanja zastoja u razvoju ovog područja aktiviranje je svih njegovih raspoloživih razvojnih potencijala koje razvoj Županije čini manje ovisnim o vanjskim faktorima.

U tom smislu, Skupština ukazuje na nužnost da se razvojnim planskim dokumentima i propisima, ali i politikom svih razina javnog odlučivanja stvore povoljni uvjeti iskorištenja tih resursa izraženim prirodnim bogatstvima plodnog poljoprivrednog zemljišta, voda i šuma, prirodnim ljepotama i turističkim resursima, povoljnim zemljopisnim i prometnim položajem u europskim prometnim razmjerima, proizvodnom tradicijom, znanjem i umijećem, kao i ljudskim resursima razvijenog obrazovnog sustava.

Skupština ne prihvaća degradaciju resursa ovoga područja na poziciju sirovinke osnovice budući da raspolaže kapacitetima i tradicijom finalizacije primarne proizvodnje koji jamče odgovarajuću valorizaciju njezinih bogatstava.

II.

Državno-pravna stabilnost pretpostavka je i stabilnog gospodarskog rasta i razvoja svake društvene sredine. U tom smislu nezadovoljavajuće stanje gospodarstva i društvenog razvoja Republike Hrvatske moguće je prevladati samo strateški osmišljenom i vođenom državnom politikom oblikovanom nacionalnim strategijama razvoja. Od osobitog značenja za područje Osječko-baranjske županije, ali i istočnog dijela Hrvatske u cjelini, su strategije regionalnog, poljoprivrednog i s time povezanog ruralnog razvoja, čije donošenje više ne trpi odlaganje. Bez jasno definiranih i pravodobno donesenih nacionalnih strateških dokumenata nemoguće je pripremiti lokalne i županijske razvojne strategije a samim time i kvalitetno pripremiti strateške projekte bez jasnih smjernica i okvira.

Značajan element pravne sigurnosti kao pretpostavke i poticaja gospodarskih aktivnosti, osobito ulaganja stranih investitora, jest stabilnost pravnog sustava koju narušava česta i bitna promjena propisa od značaja za razvoj ovih djelatnosti. Jačanjem stručne kvalitete u pripremi propisa uz temeljito sagledavanje stanja i potreba te uvažavanje iskazanih interesa potrebno je ojačati pravnu stabilnost sustava. Ovome treba pridodati i nužnost deregulacije i debirokratizacije kao brane složenosti i dugotrajnosti postupaka koji odvraćaju investitore od poduzetničkih poduhvata.

U tom sklopu, Skupština ukazuje na nužnost stvaranja državnih okvira pokretanja gospodarskih aktivnosti koje rezultiraju otvaranjem novih radnih mjesta.

Zalažući se za prevladavanje načela općeg dobra nasuprot interesnim lobijima, koruptivnosti i klijentelizmu, Skupština naglašava nužnost reforme načina razmišljanja i ponašanja koje sve društvene faktore koji oblikuju i provode javnu politiku čini odgovornim za stanje.

III.

Uravnoteženi regionalni razvoj zalog je ekonomskog napretka ali i političke stabilnosti Republike Hrvatske. Do sada vođena državna politika nije smanjivala razlike između razvijenih i nerazvijenih dijelova Republike Hrvatske. Skupština je već upozoravala na probleme u planiranju i provedbi nacionalne politike regionalnog razvoja a vezano uz podjelu Republike Hrvatske na dvije statističke regije i korištenje financijskih sredstava namijenjenih ravnomjernom i ravnopravnom regionalnom razvoju. Formiranje statističke regije Kontinentalna Hrvatska koja, spajajući nerazvijeni istok s razvijenim zapadom zemlje, ne odgovara kriteriju homogenosti prema pravilima EUROSTAT-a, otvorilo je niz problema među kojima se osobito ističe pad postotka regionalne potpore za nerazvijenu Slavoniju i Baranju za 10 postotnih poena te je niži od postotka stvarno razvijenijeg juga.

Nova statistička podjela Republike Hrvatske koja odgovara zadanim kriterijima homogenosti, a koja bi, prema prijedlogu Županijske skupštine, jednom statističkom regijom obuhvatila pet slavonskih županija, stvorila bi pretpostavke za rješavanje problema uvjetovanih sadašnjom statističkom podjelom, uključujući formiranje zajedničkih radnih tijela i operativnih struktura, utvrđivanje zajedničkih projektnih prioriteta regionalnog značaja, identifikaciju konkretnih projekata za ostvarivanje prioriteta, a koje je moguće financirati iz sredstava Europske unije, te uspješniju realizaciju vlastitih prioriteta slabije razvijenih područja u odnosu na razvijene.

Problem neuravnoteženog razvoja, koji razlike u razvijenosti ne smanjuje već povećava, nužno je kompenzirati izgradnjom odgovarajućeg i transparentnog sustava poravnanja.

U kontekstu rasprave o oblikovanju i provedbi strategije i politike regionalnog razvoja Republike Hrvatske nužno je ponovo naglasiti problem stvarnog utjecaja jedinica regionalne samouprave na Regionalnu politiku kao i mehanizma zastupanja njihovih interesa.

IV.

Selo je bitna sastavnica hrvatskoga društva. Bez jakog sela nema ni Slavonije i Baranje kako ju danas prepoznajemo. Upravo stoga, strateški oblikovana politika ruralnog razvoja ima nezamjenjivo značenje ne samo za razvoj, već i za opstojnost ruralnog prostora.

Gospodarski supstrat sela jest poljoprivreda organizirana u seljačkim gospodarstvima. Stoga su razvoj poljoprivrede i ruralnog prostora sudbinski vezani. Opstojnost hrvatskog sela potrebno je, stoga, očuvati na način da proizvodnja hrvatskog sela bude temelj razvoja ruralnog turizma kroz očuvani okoliš i prirodna bogatstva. Program ruralnog razvoja nužno je koncipirati na način da ne bude kočnica razvoja poljoprivrede nego alat koji stvara konkurentnog poljoprivrednika, a da ulaganje u ruralni prostor povećava dohodak na selu, stvara proizvode dodane vrijednosti i zadržava odnosno vraća mlade ljude u ruralni prostor. Stoga je važeće propise nužno prilagoditi intenciji povećanja udjela mladih poljoprivrednika koji se aktivno bave poljoprivrednom proizvodnjom te osigurati povoljne kreditne linije s niskom kamatnom stopom za korisnike mjera iz Programa ruralnog razvoja, u slučajevima kada korisnik nema vlastitog kapitala.

Provedba direktiva Europske unije i mogućnost korištenja sredstava iz fonda za ruralni razvoj su prioritete koji su postavljeni sadašnjim i budućim proizvođačima hrane. Međutim, mogućnost korištenja tih sredstava vezana je uz legalnost izgrađenih objekata u kojem se odvija poljoprivredna proizvodnja. Stoga, Skupština Županije naglašava da je nužno ubrzati postupak legalizacije ovih objekata ocjenjujući da se poljoprivredni objekti ne mogu legalizirati po istom postupku kao i stambeni objekti, te se ovaj postupak mora izuzeti i voditi prema posebnom postupku koji će biti brz, jeftin i učinkovit. Slijedom ovoga, Skupština traži od nadležnog Ministarstva da iznađe najprikladniji oblik legalizacije objekata koji su u funkciji poljoprivredne proizvodnje.

Da bi očuvali dostignutu razinu okrupnjavanja posjeda obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava potrebno je i dodatno regulirati nasljeđivanje a sve s ciljem stvaranja i očuvanja obiteljskih gospodarstava koji će imati održivu i konkurentnu poljoprivrednu proizvodnju.

V.

Potencijali proizvodnje hrane su komparativna prednost Republike Hrvatske, ali u današnjim uvjetima teret područja Slavonije i Baranje. Hrvatska nema jasnu viziju i strategiju razvoja poljoprivrede iz čega slijedi i nedosljedna i loša poljoprivredna politika oblikovana i provedena od strane državnih tijela. Skupština Županije zaključuje da izostanak donošenja Strategije poljoprivredne proizvodnje i potrebnih zakonskih propisa, ima za posljedicu snažno zaostajanje razvoja poljoprivrede i proizvodnje hrane, pad poljoprivredne proizvodnje u svim sektorima, te nedostatak konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača, a posljedično i porast uvoza hrane. Stoga, Skupština Županije traži od Vlade Republike Hrvatske i nadležnog Ministarstva žurno donošenje Strategije poljoprivredne proizvodnje i propisa koji će vrednovati poljoprivrednu proizvodnju kao temeljnu gospodarsku granu Republike Hrvatske.

Imajući u vidu značenje koje u nacionalnim razmjerima ima poljoprivredna proizvodnja ne samo kao gospodarska grana već i element standarda građana i u konačnici održanja života na selu, Skupština naglašava da ekonomski pokazatelji emanirani profitom ne mogu biti jedini kriterij njezine održivosti. Ona mora biti podržana kao temeljna gospodarska grana koja stvara nove vrijednosti, povećava zaposlenost, podiže razinu kvalitete života i standarda, njegujući kulturne i tradicijske vrijednosti.

Politike koje su važne za hrvatsku poljoprivredu su zemljišna politika, ruralni razvoj, izravna plaćanja, tržište i konkurentnost i razvoj infrastrukture u poljoprivredi. Sve navedene politike moraju biti usklađene sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom uz uvažavanje hrvatskih specifičnosti u poljoprivredi i jačanje pregovaračkih stajališta prema Europskoj komisiji radi odlučivanja o pitanjima koja su ključna za hrvatsku poljoprivredu. Pri tome treba imati na umu da je Zajednička poljoprivredna politika Europske unije samo okvir u sklopu kojega zemlje koje vode računa o vlastitom održanju znaju zaštititi svoju primarnu proizvodnju. Nekritička primjena europskih zahtjeva uništava obiteljska poljoprivredna gospodarstva kao nositelje proizvodnje, sam proizvod i prostor te čini poljoprivrednu proizvodnju hrane neisplativom, a što je rezultiralo prekomjernim uvozom, narušenim odnosima na tržištu i izgubljenom perspektivom budućeg razvoja.

U interesu je slavonsko-baranjskog područja, ali i Republike Hrvatske u cjelini, oblikovati agrarnu politiku koja će u središte interesa staviti mala obiteljska poljoprivredna gospodarstva kao nositelje proizvodnje, proizvođačke organizacije, kao i infrastrukturne i distribucijske kanale, snažnu prerađivačku industriju, a sve to na uređenom tržištu koje će vrednovati hrvatski prehrambeni proizvod, po potrebi uz zaštitnu cijenu pa i po cijenu ograničenja ili zabrane uvoza hrane u Republiku Hrvatsku. Temeljem sagledanih bilanci potreba strateški usmjeravana primarna poljoprivredna proizvodnja mora biti u prioritetnoj funkciji zadovoljavanja potreba domaćeg tržišta, a tek potom izvoza, te razvoja prehrambene industrije koja mora stvarati dodanu vrijednost koja će financirati nova radna mjesta i biti servis primarnoj proizvodnji.

Razvoj mora pratiti i zaštita domaćeg autohtonog proizvoda slobodnog od GMO i zaštićenog od neloyalne konkurencije uvoznih proizvoda. Loše pozicioniranje domaćeg poljoprivrednog proizvoda, uzrokovano je neuređenošću tržišta, nepovezanošću poljoprivrednih proizvođača kroz proizvođačke grupe i organizacije, kao i druge organizacije utvrđene propisima. Republika Hrvatska nije iskoristila mogućnost zaštite svojih poljoprivrednih proizvoda kao tradicijskih, autohtonih proizvoda i to zaštitom zemljopisnog podrijetla ili zaštitom izvornosti, a što za posljedicu ima činjenicu da nisu stvoreni proizvodi prepoznatljivi za europskom tržištu. Skupština Županije već je tražila od Ministarstva poljoprivrede da žurno poduzme sve potrebne aktivnosti kako bi se što veći broj poljoprivrednih proizvoda zaštitio, kao i sve potrebe aktivnosti kako bi se uspostavile proizvođačke grupe i organizacije u poljoprivrednoj proizvodnji kao nositelji proizvodnje i trženja poljoprivrednim proizvodima.

Model izravnih plaćanja mora biti usmjeren proizvodnji hrane i stvaranju konkurentne poljoprivrede, uz poštivanje mjera zaštite okoliša, pa u tom smislu važeći model koji preferira zaštitu prirode treba promijeniti. Promjena je nužna i radi otklanjanja apsurdna da na nepoljoprivrednim područjima Republike Hrvatske proizvođači hrane dobivaju tri puta veću potporu nego na poljoprivrednim.

VI.

Osnova razvoja poljoprivrede je zemljište, pa je oblikovanje i provođenje politike gospodarenja poljoprivrednim zemljištem od presudne važnosti za koncept razvoja poljoprivredne proizvodnje. Utvrđivanjem nejednake visine zakupa, odnosno naknade za korištenje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države, obiteljska poljoprivredna gospodarstva stavljena su u neravnopravni položaj prema trgovačkim društvima koja imaju zaključene ugovore o prioritetnoj koncesiji, što njihovom proizvodu umanjuje konkurentnost. U interesu jačanja tih gospodarstava kao nositelja poljoprivredne proizvodnje na selu i njihove konkurentnosti na tržištu nužno je otkloniti ovo rješenje.

Skupština Županije pozitivno ocjenjuje i podržava sve dosadašnje napore u pripremi projekata navodnjavanja, ali izražava nezadovoljstvo dinamikom izgradnje sustava navodnjavanja. Navodnjavanje ne može biti jedino mjera zaštite od suše, nego to mora biti mjera kojom će se stvoriti preduvjeti za izgradnju moderne poljoprivredne proizvodnje, a što će u konačnici dovesti do izmjene strukture sjetve, stvaranja veće vrijednosti poljoprivrednih proizvoda po jedinici površine, dodane vrijednosti prehrambenog proizvoda, te otvaranja novih radnih mjesta i rasta gospodarstva u cjelini.

Županija će u suradnji s Hrvatskim vodama nastaviti pripremati prijave za izgradnju pojedinih sustava za navodnjavanje iz Programa ruralnog razvoja, koji imaju krajnjeg korisnika i koji su, s obzirom na planiranu poljoprivrednu proizvodnju, održivi. No, nužno je osigurati ubrzanje postupaka ishođenja potrebnih dokumenata koji značajno usporavaju provedbu prihvaćenih projekata.

VII.

Konstatacija o povoljnom zemljopisnom položaj na sjecištu povijesno potvrđivanih europskih prometnih pravaca ostaje neaktivirani razvojni potencijal bez napora uloženi u razvoj i odgovarajuću valorizaciju mreže prometnih pravaca. U tom kontekstu od osobitog su značenja cestovni, zračni i riječni prometni koridori. Tek integracija u europski prometni prostor otklanja poziciju rubnog prometno zapuštenog područja. Tom cilju nesporno treba služiti dovršenje autoceste punog profila Koridorom Vc i daljnji razvoj i održavanje cestovne mreže, definiranje strateškog statusa riječnih luka, ali i naponi usmjereni jačanju putničkog i cargo zračnog i riječnog prometa.

Na toj osnovi i s tim povezano otvara se prostor za razvoj kontinentalnog turizma u području koje ima potencijale izražene prirodnim ljepotama i lovnim resursima, tradicijskom i kulturno-povijesnom baštinom, kao i prirodnim izvorima iskoristivim u zdravstvenom turizmu. Ove potencijale je nužno aktivirati osiguranjem potrebnih investicijskih sredstava za razvoj smještajne i druge infrastrukture, ulaganjem u kapacitete koji su nositelji razvoja ruralnog turizma, ali i uspješnijom organizacijom ove djelatnosti u okvirima i na način sagledan master planom razvoja ove djelatnosti. Povezivanje turizma s poljoprivrednom proizvodnjom pridonosi razvoju oba gospodarska sektora.

Prirodni izvori, poput rijeke Drave, omogućavaju zadovoljavanje energetske potrebe šireg područja u dužem vremenskom razdoblju. Otuda je nužno uložiti napore u dovršenje višegodišnje pripremanog projekta Višenamjenskog hidrotehničkog sustava za uređenje voda i zemljišta (VS) Osijek. No, u tom sklopu svoje značenje ima i kogeneracijski projekt termoelektrane u Osijeku.

VIII.

Područje Županije pokriveno je mrežom institucija zaokruženog obrazovnog sustava šireg značenja sposobnog obrazovati i osposobljavati mlade ljude za sve složenije radne zadaće. No, razvojna perspektiva naglašava značenje ustanovljenja, razvoja i afirmacije centara izvrsnosti na svim razinama obrazovanja kao elementa poticanja i razvoja darovitosti i inovativnosti sukladno zahtjevima razvoja ovoga, ali šireg područja, te elementa zadržavanja mladih ljudi bez kojih bilo koja razvojna koncepcija nije moguća.

U tom sklopu osobitu odgovornost nosi Sveučilište J.J. Strossmayera u jačanju procesa transfera znanja i akademskog poduzetništva. Reforma obrazovnog sustava je potrebna, ali u smislu promjene koncepta koji će reprodukciju znanja odmijeniti razvojem vještina. U tom sklopu javlja se i potreba jačanja strukovnog obrazovanja.

Razvojni problemi pojedinih gospodarskih sektora, ali i iznimno značenje optimalnog korištenja mogućnosti financiranja sredstvima državnih i međunarodnih izvora naglašava i značenje osposobljavanja za upravljanje razvojem, osposobljavanja za korištenje sredstava EU, ali i sustava osposobljavanja poljoprivrednika, poduzetnika i drugih nositelja gospodarskih i društvenih djelatnosti.

IX.

Odgovornost je jedinica lokalne i regionalne samouprave osigurati uredno zadovoljavanje javnih potreba i potrebnog standarda življenja stanovništva svoga područja, ali i funkcioniranje i razvoj koji nudi budućnost naraštajima na kojima društvo počiva i koji predstavljaju njegovu

budućnost. No, realnost stanja teritorijalne samouprave, njezine funkcionalne i fiskalne moći uz zaustavljeni proces decentralizacije obavljanja poslova javne uprave u Republici Hrvatskoj, koja po svojim karakteristikama pripada skupini država najvišeg stupnja centraliziranosti javne uprave, onemogućava njezin djelotvoran utjecaj na ove procese. A odgovornost za stanje proizlazi i kreće se u okvirima utvrđenih nadležnosti.

Ova činjenica naglašava neodložnost provedbe postupka funkcionalne i fiskalne decentralizacije devolucijskih karakteristika koja će teritorijalni ustroj učiniti racionalnijim i djelotvornijim, a time i ovaj dio državnog sustava Republike Hrvatske približiti europskim standardima. U tom kontekstu naglašeno je značenje redistribucije izvornih poreznih prihoda te izgradnje sustava financiranja koji će teritorijalnu samoupravu u Hrvatskoj učiniti realnom, sposobnom i odgovornom za upravljanje funkcioniranjem i razvojem svojih sredina. Ovo nema samo političko značenje demokratizacije političkog ustroja već predstavlja i oblik racionalne organizacije države u obavljanju javnih zadaća. Postojeće stanje umrtvljuje inovativne kapacitete lokalnih sredina, a za prevladavanje postojećeg stanja nužan je angažman svih ljudskih potencijala, neovisno o političkom i svjetonazorskom opredjeljenju, kao generatora razvoja.

X.

Polazeći od svoje odgovornosti, a u okvirima svoje nadležnosti, Skupština Osječko-baranjske županije predlaže i traži od Vlade Republike Hrvatske i resornih ministarstava pripremu, predlaganje i poduzimanje mjera koje će zaustaviti negativne procese i trendove koji prijete pogubnim posljedicama na način naznačen ovom Deklaracijom te programima, mjerama i aktivnostima s jasno definiranim ulogama, odgovornostima i mjerljivim ciljevima u realnom vremenu pokrenuti trendove usmjerene uravnoteženju razvoja i napretka Republike Hrvatske u cjelini.

Skupština nalaže županijskim tijelima nastavak poduzimanja svih potrebnih radnji radi postizanja opredjeljenja utvrđenih ovom Deklaracijom, osiguranje potrebne razine strategijske planomjernosti izražene novom Županijskom razvojnom strategijom i drugim planskim dokumentima strategijske naravi kao i djelotvorne organizacije koji će angažiranjem najboljih znanja kojima ova sredina raspolaže pridonijeti ostvarenju postavljenih ciljeva.

XI.

Ova Deklaracija će biti objavljena u "Županijskom glasniku".

Klasa: 301-01/16-01/1

Urbroj: 2158/1-01-01-16-2

Osijek, 6. listopada 2016.

Predsjednik

Antun Kapraljević, v.r.